

URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI

**MINTAQADA YASHIL
IQTISODIYOTNI
SHAKILLANTIRISHNING TASHKILY
IQTISODIY MEXANIZMLARI**

17-18-may 2024-yil, Urganch

KBK: 65.04+20.1ya1

M 52

“Mintaqada yashil iqtisodiyotni shakllantirishning tashkiliy iqtisodiy mexanizmlari” mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari [Matn] / Urganch Davlat Universiteti. 2024. – 236 b.

Xalqaro konferensiya materiallari tezislar to‘plamidan iborat bo‘lib, unda Mintaqa iqtisodiyotini shakllantirish va rivojlantirishning metodologik asoslari, Mintaqada yashil iqtisodiyotni shakllantirish omillari va mavjud shart-sharoitlari, Mintaqada yashil iqtisodiyotni rivojlantirishning xorijiy mamlakatlar tajribalari va innovatsion jihatlari, Mintaqa iqtisodiyotida yashil iqtisodiyot rivojlanishi holatining ekonometrik modellari, Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishning strategiyalari va yo‘nalishlari ga oid materiallar kiritilgan.

To‘plam iqtisodiyot sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan, ilmiy tadqiqotlar olib borayotgan yosh olimlar, tayanch doktorantlar, mutaxassislar, mustaqil izlanuvchi va magistrlar uchun mo‘ljallangan.

Mas’ul muharrirlar:

**i.f.d., prof. Abdullayev I.S.
i.f.d., dots. Islamutdinov V.F.**

Tahrir hay’ati:

**i.f.d., prof. Ruzmetov B.R.,
i.f.d., dots. Matyakubov U.R.,
i.f.d., dots. Xudayberganov D.T.,
dots. Ollanazarov B.D.,
dots. Bekjanov D.Y.,
dots. Fayzullayev N.B.,
dots. Rahimov T.J.,**

Taqrizchilar:

**i.f.d., prof. Doschanov T.D.,
i.f.d. dots. Xidirova G.R**

ISBN: 978-9910-9170-1-1

**"FLY POLYGRAPH" MChJ, 2024 y
“MINTAQADA YASHIL IQTISODIYOTNI
SHAKLLANTIRISHNING TASHKILY
IQTISODIY MEXANIZMLARI”**

Yashil iqtisodiyotga o'tishda ta'lim tizimi muhim o'rin tutadi – u nafaqat ertangi kunning malakali kadrlarini tayyorlaydi, balki butun umr davomida ta'lim olish va kattalar ta'limi nuqtai nazaridan ham dolzarbdir. Faqatgina o'sib borayotgan texnologiya tufayli, 2025 yilga kelib xodimlarning kamida 50 foizi qayta malaka oshirishga muhtoj bo'ladi[3, 4-bet].

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, yashil iqtisodiyotga o'tish korxonalar, jamiyat va atrof-muhit uchun ko'p foyda keltiradi. Barqaror amaliyotlarga o'tish nafaqat atrof-muhitga ta'sirni yumshatibgina qolmay, balki iqtisodiy o'sishni, yangi ish o'rinlarini yaratish va innovatsiyalarni ham rag'batlantiradi. O'tish xavfi va qiyinchiliklar bilan birga kelgan bo'lsa-da, proaktiv kompaniyalar strategik rejalashtirish, me'yoriy hujjatlarga rioya qilish va manfaatdor tomonlarni jalb qilish orqali ushbu xavflarni kamaytirishi mumkin. Shu bilan birga, siyosatchilar kompaniyalarni yanada barqaror kelajak sari ishlashga undaydigan asoslarni yaratish ustida qattiq ishlashlari muhim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 4-oktabrdagi PQ-4477-son qarori
2. Mehnat iqtisodiyoti va inson kapitali № 2-2023
3. Green Jobs & Skills , GREEN TECH RADAR December 2023

MAMLAKATIMIZDA YASHIL IQTISODIYOTNI SHAKLLANTIRISHNING ASOSIY MEXANIZMLARI

Narziyeva D. M., Buxoro davlat universiteti Iqtisodiyot kafedrasida katta o'qituvchisi.

**Madaminov A. U., BuxDu Iqtisodiyot va turizm fakulteti
3-1BBKT-21 guruhi talabasi.**

Annotasiya. Ushbu maqolada mamlakatimizda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish va modernizatsiyalash chora-tadbirlari, sohada yaratilgan keng imkoniyatlar, shu bilan bir qatorda O'zbekistonda "Yashil iqtisodiyotni" rivojlantirishning samarali yo'llari doirasidagi asosiy yo'nalishlarning tahliliy ma'lumotlari keltirilgan.

Kalit so'zlar. "Yashil" iqtisodiyot, investitsiya, atrof-muhit, ekologik muammolar, tabiiy resurslar, strategiya.

Bugungi kunda butun dunyo iqlim o'zgarishlarini insoniyatga xavf tug'dirayotgan eng katta muammolar sifatida tan olmoqda. Ekologik muammolarni bartaraf etish, atrof-muhitni muhofaza qilishga katta e'tibor qaratilmoqda. Buning natijasida "Yashil Iqtisodiyot" ning borgan sari dolzarbligi va muhimlik darjasi ortib bormoqda. Bu esa atrof-muhitga zarar yetkazmaslik va tabiiy resurslarni saqlab qolishga nafi tegadigan tovarlar va xizmatlarni tashkil qilish va iste'molga yo'naltirishni o'z ichiga oladi.

Mamlakatimizda ham bu borada keng qamrovli amaliy ishlar olib borilmoqda.

Xususan, ushbu sohaga doir ko'plab normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi. Tugab qayta tiklanadigan resurslardan foydalanishga doir "Gidrometeorologiya faoliyati to'g'risida"gi qonun ishlab chiqildi, 2030-yilgacha bo'lgan davrda O'zbekiston Respublikasining atrof muhitni muhofaza qilish konsepsiyasi bo'yicha 2019-2030 yillar davrida O'zbekiston Respublikasining "Yashil iqtisodiyot"ga o'tish strategiyasi shular jumlasidandir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining, 2022-yil 2-dekabrda 2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining "Yashil iqtisodiyot"ga o'tishga qaratilgan islohatlar samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori mazkur jarayonlarning mantiqiy davomi sifatida Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida belgilangan vazifalarning o'z vaqtida ijrosini ta'minlash, "yashil" iqtisodiyotga o'tish strategiyasi doirasida "yashil" va inklyuziv iqtisodiy o'sishni ta'minlash borasidagi chora-tadbirlar samaradorligini oshirish, qayta tiklanuvchi

energiya manbalaridan foydalanish hamda iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida resurslarni tejash yo'lidagi muhim tarixiy hujjat, desak mubolag'a bo'lmaydi.

Xalqaro rivojlanish bo'yicha hamkorlar O'zbekistonga kam uglerodli rivojlanish loyihalarini tadbqiq qilish, iqlimga chidamlilikni oshirish va tabiiy ofatlar xavfini kamaytirishda yordam bermoqdalar.

Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishni takomillashtirish, barqarorlashtirish, atrof- muhitni muhofaza qilish va resurslardan samarali foydalanish, shu bilan bir qatorda iqtisodiy o'sish, iqtisodiy farovonlikni ta'minlovchi quyidagi asosiy yo'nalishlar va ular doirasida amaliyotlarni amalga oshirishni o'z ichiga oladi:

- Yashil iqtisodiyotga o'tishni qo'llab-quvvatlash uchun uglerod narxini belgilash mexanizmlari, qayta tiklanadigan energiya subsidiyalari, eko-yorliqlash sxemalari va yashil xaridlar siyosati kabi turli siyosat vositalari amalga oshirildi. Tahlillarga ko'ra bu vositalar korxonalariga va iste'molchilarga amaliyotda yanada barqaror rivojlanishga va texnologiyalarni yanada samarali o'zgartirishga yordam berdi.

- Qayta tiklanadigan energiya, energiya tejaydigan binolar va barqaror qishloq xo'jaligi kabi toza texnologiyalarga investitsiyalarning ko'payishi issiqxona gazlari chiqindilari va atrof-muhitga ta'sirni kamaytirish bilan birga yangi iqtisodiy imkoniyatlar va ish o'rinlarini yaratish ko'rsatilgan.

- Chiqindilarni kamaytirish, qayta ishlash va uzoq umr ko'rish uchun mahsulot dizayni kabi aylanma iqtisod amaliyotlarini qabul qilish iqtisodiy samaradorlikni oshirish bilan birga resurslarning kamayishi va chiqindilar hosil bo'lishini kamaytirishga yordam beradi. Tadqiqotlarga ko'ra aylanma iqtisodga o'tish harajatlarni va reysurslarni tejaydi, biznes uchun yangi imkoniyatlarga yo'l ochib berishi mumkin.

- Ekologik, ijtimoiy va boshqaruv mezonlarini investitsiya qarorlariga integratsiyalashuvi so'nggi yillarda jadal sur'atlarga ega bo'lib, o'z portfellarida barqarorlik omillarini hisobga olgan investorlar soni ortib bormoqda. Tadqiqotlarga ko'ra, barqaror investitsiyalar raqobatbardosh moliyaviy daromad keltirishi, shu bilan birga ijobiy ekologik va ijtimoiy natijalarni berishi mumkin.

- Yashil iqtisodiyotga o'tish qayta tiklanadigan energiya, yashil qurilish va barqaror transport kabi sohalarda yangi ish o'rinlarini yaratish salohiyatiga ega. Tahlillarga ko'ra, yashil ish o'rinlari uchun malaka oshirish va ishchi kuchini o'qitishga sarmoya kiritish iqtisodiy barqarorlikni oshirish, ijtimoiy inklyuziyani rivojlantirish va kam uglerodli iqtisodiyotga o'tishni qo'llab-quvvatlashi mumkin.

Umuman olganda, yashil iqtisodiyotni rivojlantirishning asosiy mexanizmini takomillashtirish bo'yicha tahlil va natijalar barqarorlik tamoyillarini iqtisodiy siyosat va amaliyotga integratsiyalashuvi atrof-muhitni muhofaza qilish, iqtisodiy o'sish va ijtimoiy taraqqiyot kabi ko'plab afzalliklarga olib kelishi mumkinligini ko'rsatadi. Barqarorlikka ustuvor ahamiyat beruvchi iqtisodiy rivojlanishga yaxlit yondashuvni qo'llash orqali mamlakatlar hamma uchun yanada mustahkam va farovon kelajak qurishlari mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, yashil iqtisodiyotga o'tish iqlim o'zgarishi va biologik xilma-xillikning yo'qolishiga sabab bo'ladi va resurslarning kamayib borishi kabi muammolarni hal qiladi. Shu bilan birga barqaror iqtisodiy rivojlanish va ijtimoiy farovonlikni rag'batlantirish uchun muhim ahamiyatga ega. Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmi barqaror o'sish shu bilan bir qatorda barqarorlikni ta'minlash uchun siyosiy vositalar hisoblanadi. Investitsiya strategiyalari va innovatsion biznes modellarini birlashtirgan kompleks va integratsiyalashgan yondashuvni talab qiladi. Yashil iqtisodiyot yangi ish o'rinlar, innovatsiyalar, resurslarning samaradorligini oshirish va shu bilan bir qatorda atrof- muhitni muhofaza qilish nuqtai nazaridan ijobiy natijalar ko'rsatadi, yanada barqaror va kam uglerodli kelajakka o'tishning iqtisodiy afzalliklarini qayd etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 11.09.2023 yildagi PF-158-son
2. [Narzieva, D. M. "Fundamentals of Digital Marketing Development." Research and Publications 1.1 (2024): 180-184.]

3. [Кайимова З. Туробова Х (2022). Ўзбекистонда биоиктисодиётни ривожлантириш омиллари. Iqtisodiyot: tahlillar va prognozlar. 1(17). <https://ifmr.uz/journals/14>]

4. [Bebudovna, Boltaeva Shahnoz, and Narzieva Dilafiruz Mukhtorovna. "The cost-effectiveness of the use of water resources in agriculture." Вестник науки и образования 23-2 (101) (2020): 26-28.]

5. [Abdullayevna, Qayimova Zumrad, Qodirov Aziz Anvarovich, and Narziyeva Dilafiruz Muxtorovna. "Theoretical foundations of enhancing the competitiveness of the national economy." Gwalior management academy 87: 54.]

6. <https://parliament.gov.uz/ru/news/ozbekiston-2030-strategiyasini> amalga oshirishning-iqtisodiy-va-huquqiy-asoslari

HUDUDLARNING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHDA TABIIY GEOGRAFIK SALOHIYATINING O‘RNI VA AHAMIYATI.

O.Q.Akramova Buxoro muhandislik-texnologiya instituti doktoranti.

Annotatsiya. Mazkur maqolada Buxoro viloyati bo'yicha tabiiy resurs salohiyatining tavsifi berilgan. Shuningdek, tabiiy resurs salohiyatini baholash mezonlari ko'rsatilgan va uni baholashning zamonaviy usullari tavsiflangan. Ta'kidlanishicha, tabiiy resurslarning ekologik va iqtisodiy xususiyatlarini mamlakatning milliy boyligini baholashga kiritish maqsadga muvofiqdir.

Аннотация. В данной статье дается описание природно-ресурсного потенциала Бухарской области. Также указаны критерии оценки природно-ресурсного потенциала и описаны современные методы его оценки. Отмечается, что экологические и экономические характеристики природных ресурсов целесообразно включать в оценку национального богатства страны.

Abstract. This article describes the natural resource potential of the Bukhara region. The criteria for assessing the natural resource potential are also specified and modern methods of its assessment are described. It is noted that it is advisable

	давлат-хусусий шериклик муносабатларини амалга ошириш масалалари	
15	Саттаров Г. О. Аспекты экспорта товаров и услуг в цифровой экономике республики узбекистан	74
16	Зарипов Х.З. Ижтимоий-иқтисодий ривожланиш манфаатларида инсон капитали самарадорлигини таҳлил қилиш ва прогнозлашнинг услубий жиҳатлари	81
17	Kuziyev B.K. Korxonalar moliyaviy faoliyatida axborot texnologiyalari mazmuni va ulardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari	89
18	Kuziyev B.K. Korxonalar faoliyatida axborot texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha tadqiqotlar mazmuni	95

2-SEKSIYA MINTAQADA YASHIL IQTISODIYOTNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI VA MAVJUD SHARTSHAROITLARI		
1	Абдуллаев И.С. Минтақа иқтисодиётини ривожлантиришда рақамли ва яшил иқтисодиётни аҳамияти	99
2	Джумабаева Ш. Х. Минтақада “яшил” иқтисодиётни шакллантириш ва саноат тармоқларини ривожлантириш(Қорақалпоғистон республикаси мисолида)	105
3	Aliyeva G.I, Abdullayeva Yo.S. Mintaqada yashil iqtisodiyotni rivojlantirish imkoniyatlari	111
4	Сеитова Л. П. Устойчивого развития регионов в условиях экологических ограничений	114
5	Хайдарова Т. Минтақада қайта тикланадиган манбаларга ўтишнинг зарурияти	119
6	Durumov T. G`. Mintaqada yashil iqtisodiyotni shakllantirishda mehnat resurslari omillari	127
7	Narziyeva D. M, Madaminov A. U. Mamlakatimizda yashil iqtisodiyotni shakllantirishning asosiy mexanizmlari	130
8	Akramova O.Q. Hududlarning investitsion jozibadorligini oshirishda	134

MINTAQADA YASHIL IQTISODIYOTNI SHAKILLANTIRISHNING TASHKILIIY IQTISODIY MEXANIZMLARI

ISBN 978-9910-9170-1-1

9 789910 952869

"FLY POLYGRAPH" MAS'ULIYATI
CHEKLANGAN JAMIYAT